

518.

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, a u vezi sa članom 123 stav 3 Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12), uz saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, donijela je

**PRAVILNIK
O INTEROPERABILNOSTI EVROPSKE MREŽE ZA UPRAVLJANJE VAZDUŠNIM SAOBRAĆAJEM I
POBOLJŠANJU EFIKASNOSTI I ODRŽIVOSTI EVROPSKOG VAZDUHOPLOVNOG SISTEMA**

Član 1

Ovim pravilnikom se utvrđuje interoperabilnost Evropske mreže za upravljanje vazдушnim saobraćajem (u daljem tekstu: EATMN) radi postizanja interoperabilnosti između različitih sistema, sastavnih djelova i pridruženih postupaka u okviru EATMN-a, u skladu sa odgovarajućim međunarodnim pravilima, a u cilju omogućavanja koordinisanog i brzog uvođenja utvrđenih koncepata rada ili tehnologije u upravljanju vazдушnim saobraćajem.

Odredbе ovog pravilnika primjenjuje se na sisteme, njihove sastavne djelove i pridružene postupke.

Član 2

Ovim pravilnikom se, uz prilagođavanje pravu Crne Gore, preuzima Uredba (EZ) br. 552/2004 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine o interoperabilnosti Evropske mreže za upravljanje vazдушnim saobraćajem (u daljem tekstu: Uredba o interoperabilnosti) i član 4 Uredbe (EZ) br. 1070/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. oktobra 2009. godine kojom se mijenjaju i dopunjuju Uredbe (EZ) br. 549/2004, 550/2004, 551/2004 i 552/2004 u cilju poboljšanja efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema.

Uredba o interoperabilnosti preuzima se u prečišćenom tekstu, koji je pripremila Agencija za civilno vazduhoplovstvo, koji sadrži izmjene i dopune ove uredbe propisane članom 4 Uredbom (EZ) br. 1070/2009 od 21. oktobra 2009. godine.

Prečišćeni tekst Uredbe o interoperabilnosti iz stava 2 ovog člana dat je u Prilogu 1*, koji je sastavni dio ovog pravilnika.

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

1) ECAA Sporazum je Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja;

2) Okvirna uredba je Uredba (EZ) br. 549/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta od 10. marta 2004. godine kojom se utvrđuje okvir za formiranje Jedinstvenog evropskog neba;

3) Zajednica, propisi Zajednice, zakon Zajednice, instrumenti Zajednice i država članica tumače se u skladu sa tačkama 2 i 3 Aneksa II ECAA Sporazuma;

4) nacionalna vazduhoplovna vlast, nadležni organ, nadležni organ države članice, nacionalni nadzorni organ tumače se, kad je to primjenljivo, kao Agencija za civilno vazduhoplovstvo.

Za potrebe ovog pravilnika koriste se pojmovi sadržani u Uredbi o interoperabilnosti i Uredbi (EZ) br. 1070/2009 od 21. oktobra 2009. godine.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 01/2-1325/3-12

Podgorica, 10.05.2013. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.

* Prilog koji je sastavni dio ovog pravilnika objavljen je u elektronskom izdanju “Službenog lista Crne Gore”, broj 22/13 na adresi www.sluzbenilist.me

**UREDBA (EZ) BR. 552/2004 EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVJETA
od 10. marta 2004. godine¹
o interoperabilnosti Evropske mreže za upravljanje vazдушnim saobraćajem (Uredba o interoperabilnosti)
(PREČIŠĆENI TEKST)**

**POGLAVLJE I
OPŠTE ODREDBE**

**Cilj i predmet
Član 1**

1. Unutar predmeta Okvirne uredbe, ova uredba odnosi se na interoperabilnost EATMN-a.
2. Ova uredba se primjenjuje na sisteme, njihove sastavne djelove i pridružene postupke navedene u Aneksu I.
3. Cilj ove uredbe je postizanje interoperabilnosti između različitih sistema, sastavnih djelova i pridruženih postupaka EATMN-a, uzimajući u obzir odgovarajuća međunarodna pravila. Ova uredba, takođe, ima za cilj da omogući koordinisano i brzo uvođenje novih dogovorenih i provjerenih koncepata rada ili tehnologije u upravljanju vazдушnim saobraćajem.

**POGLAVLJE II
OSNOVNI ZAHTEVI, PRAVILA IMPLEMENTACIJE ZA INTEROPERABILNOST I SPECIFIKACIJE ZAJEDNICE**

**Osnovni zahtjevi
Član 2**

EATMN, njegovi sistemi i sastavni djelovi i pridruženi postupci moraju da zadovolje osnovne zahtjeve. Osnovni zahtjevi navedeni su u Aneksu II.

**Pravila implementacije za interoperabilnost
Član 3**

1. Pravila implementacije za interoperabilnost izrađuju se kad god je to neophodno, da bi se na dosljedan način postigli ciljevi ove uredbe.
2. Sistemi, njihovi sastavni djelovi i pridruženi postupci moraju tokom svog vijeka upotrebe biti usklađeni sa odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.
3. Pravila implementacije za interoperabilnost posebno:
  - (a) određuju specifične zahtjeve koji dopunjuju ili poboljšavaju osnovne zahtjeve, posebno u smislu sigurnosti, nesmetanog rada i efikasnosti; i/ili
  - (b) opisuju, gdje je odgovarajuće, specifične zahtjeve koji dopunjuju ili poboljšavaju osnovne zahtjeve, a posebno one koji se odnose na koordinisano uvođenje novih, dogovorenih i provjerenih koncepata rada i tehnologija; i/ili
  - (c) utvrđuju sastavne djelove ako se radi o sistemima; i/ili
  - (d) opisuju specifične procedure za procjenu usaglašenosti uključujući, gdje je odgovarajuće, i nominovana tijela iz člana 8 na osnovu modula definisanih u Odluci 93/465/EEZ koji se koriste za procjenu usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu sastavnih djelova kao i za verifikaciju sistema; i/ili
  - (e) preciziraju uslove za implementaciju uključujući, gdje je odgovarajuće, datum do kog su svi obuhvaćeni subjekti dužni da se s njima usaglase.
4. Priprema, usvajanje i pregled pravila implementacije za interoperabilnost treba da uzmu u obzir procjenjene troškove i koristi tehničkih rješenja na osnovu kojih mogu postići usaglašenost, u cilju definisanja najisplativijeg rješenja uzimajući u obzir održavanje dogovorenog visokog nivoa sigurnosti. Procjena troškova i koristi ovih rješenja, za sve obuhvaćene subjekte, prilaže se uz svaki predlog pravila implementacije za interoperabilnost.
5. Pravila implementacije za interoperabilnost donijeće se u skladu sa procedurom navedenom u članu 8 Okvirne uredbe.

**Specifikacije Zajednice
Član 4**

1. Za sprovođenje cilja ove uredbe, mogu da se utvrde specifikacije na nivou Zajednice. Navedene specifikacije mogu da budu:
  - (a) Evropski standardi za sisteme i sastavne djelove, zajedno sa odgovarajućim postupcima, izrađenih od evropskih tijela za standardizaciju u saradnji sa EUROCAE, na osnovu mandata Komisije datim u skladu sa članom 6 stav 4 Direktive 98/34/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 22. juna 1998. godine kojom se utvrđuje procedura za dostavljanje informacija u oblasti tehničkih standarda i propisa i u skladu sa opštim smjernicama o saradnji između Komisije i tijela za standardizaciju potpisanim 13. novembra 1984. godine; ili
  - (b) specifikacije izrađenih od strane EUROCONTROL-a po pitanjima operativne koordinacije između pružalaca usluga u vazdušnoj plovitbi, kao odgovor na zahtjev Komisije u skladu sa procedurom navedenom u članu 5 stav 2 Okvirne uredbe.
2. Usaglašenost sa osnovnim zahtjevima i/ili pravilima implementacije za interoperabilnost predviđena je za sisteme, zajedno sa pridruženim postupcima, ili za sastavne djelove koji zadovoljavaju odgovarajuće specifikacije Zajednice, čiji su referentni brojevi objavljeni u Službenom glasniku Evropske unije.
3. Komisija objavljuje reference na evropske standarde iz stava 1 tačka (a) u Službenom glasniku Evropske unije.
4. Reference na EUROCONTROL-ove specifikacije iz stava 1 tačka (b), Komisija mora da objavi u Službenom glasniku Evropske unije u skladu sa procedurom navedenom u članu 5 stav 2 Okvirne uredbe.
5. Ako neka država članica ili Komisija smatraju da usaglašenost sa objavljenom specifikacijom Zajednice ne osigurava usaglašenost sa osnovnim zahtjevima i/ili pravilima implementacije za interoperabilnost koje navedena specifikacija Zajednice mora da obuhvati, primjenjuje se procedura navedena u članu 5 stav 2 Okvirne uredbe.

---

¹ Prema ECAA Sporazumu, Aneks I, dio B („Službeni list RCG“, broj 62/07 i „Službeni list CG“ broj 01/11-Medunarodni ugovori) odredbe Uredbe interoperabilnosti koje se primjenjuju su: čl. 1 do 4, član 6 i čl. 9 do 14.

6. U slučaju nedostataka u objavljenim evropskim standardima, odluka o djelimičnom ili potpunom povlačenju dotičnih standarda, ili njihovih izmjena i dopuna, iz publikacija u kojima su objavljeni može da se donese u skladu sa procedurom navedenom u članu 5 stav 2 Okvirne uredbe, nakon dogovora sa Komitetom osnovanim u skladu sa članom 5 Direktive 98/34/EZ.

7. U slučaju nedostataka u objavljenim EUROCONTROL-ovim specifikacijama, odluka o djelimičnom ili potpunom povlačenju specifikacija, ili njihovih izmjena i dopuna, iz publikacija u kojima su objavljene može se donijeti u skladu sa procedurom navedenom u članu 5 stav 2 Okvirne uredbe.

POGLAVLJE III VERIFIKACIJA USAGLAŠENOSTI

EC deklaracija o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu sastavnih dijelova

Član 5

1. Sastavni dijelovi moraju da imaju EC deklaraciju o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu. Djelovi za ovu deklaraciju navedeni su u Aneksu III.
2. Proizvođač ili njegov ovlašćeni predstavnik osnovan u Zajednici mora da omogućiti i objavi, putem EC deklaracije o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, da je primjenio odredbe propisane osnovnim zahtjevima i odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.
3. Oni sastavni dijelovi koji imaju EC deklaraciju o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu smatraju se usaglašenim sa osnovnim zahtjevima i odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.
4. Odgovarajuća pravila implementacije za interoperabilnost moraju da utvrde, gdje je odgovarajuće, zadatke vezane za procjenu usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu sastavnih dijelova koje treba da sprovedu nominovana tijela navedena u članu 8.

EC deklaracija o verifikaciji sistema

Član 6

1. Pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi mora da prodvrgne sisteme EC verifikaciji, u skladu sa odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost, kako bi omogućio da oni ispunjavaju osnovne zahtjeve ove uredbe i pravila implementacije za interoperabilnost, kada su integrisani u EATMN.
2. Prije puštanja sistema u rad, predmetni pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi izradiće EC deklaraciju o verifikaciji, potvrđujući usaglašenost, i podnijeti je nacionalnom nadzornom organu zajedno sa tehničkim dosijeom. Elementi ove deklaracije i tehničkog dosijea navedeni su u Aneksu IV. Nacionalni nadzorni organ može da zatraži dodatne informacije potrebne za nadzor te usaglašenosti.
3. Odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost utvrđuje se, gdje je odgovarajuće, zadaci vezani za verifikaciju sistema koje će izvršiti nominovana tijela navedena u članu 8.
4. EC deklaracija o verifikaciji ne dovodi u pitanje procjene koje nacionalni nadzorni organ može da sprovedi po drugim osnovama pored interoperabilnosti.

Alternativna verifikacija usaglašenosti

Član 6a

Certifikat izdat u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. februara 2008. godine o zajedničkim pravilima u oblasti civilnog vazduhoplovstva i koja uspostavlja Evropsku agenciju za sigurnost vazdušnog saobraćaja se, tamo gdje se odnosi na sastavne dijelove ili sisteme, uzima u obzir, za potrebe članova 5 i 6 ove uredbe, kao EC deklaracija usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu ili kao EC deklaracija o verifikaciji, ukoliko uključuje prikaz usaglašenosti sa osnovnim zahtjevima ove uredbe i odgovarajućih pravila implementacije za interoperabilnost.

Zaštite

Član 7

1. Ako nacionalni nadzorni organ utvrdi da:
  - (a) neki sastavni dio koji ima EC deklaraciju o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, ili
  - (b) neki sistem koji ima EC deklaraciju o verifikaciji, nije usaglašen sa osnovnim zahtjevima i/ili odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost, ono mora, uvažavajući potrebu da omogućiti sigurnost i kontinuitet operacija, preduzeti sve mjere potrebne da se ograniči oblast primjene navedenog sastavnog dijela ili sistema ili da se zabrani njihova upotreba od strane subjekata koji su u njegovoj nadležnosti.
2. Država članica koja je u pitanju, mora odmah da obavijesti Komisiju o navedenim mjerama, navodeći svoje razloge, a posebno svoje mišljenje o tome da li je neusaglašenost sa osnovnim zahtjevima nastala zbog:
  - (a) propusta u poštovanju osnovnih zahtjeva;
  - (b) pogrešne primjene pravila implementacije za interoperabilnost i/ili specifikacija Zajednice;
  - (c) nedostataka u pravilima implementacije za interoperabilnost i/ili specifikacijama Zajednice.
3. Komisija će se, u najkraćem mogućem roku, konsultovati sa dotičnim stranama. Nakon takvih konsultacija, Komisija obavještava državu članicu o svojim nalazima i o stavu da li su mjere koje je preduzeo nacionalni nadzorni organ opravdane.
4. Ako Komisija utvrdi da mjere koje je preduzeo nacionalni nadzorni organ nisu opravdane, zatražiće od dotične države članice da omogućuje njihovo ukidanje, bez odlaganja. Komisija će smjesta o tome obavijestiti proizvođača ili njegovog ovlašćenog predstavnika osnovanog u Zajednici.
5. Ako Komisija utvrdi da je do neusaglašenosti sa osnovnim zahtjevima došlo zbog pogrešnih primjena pravila implementacije za interoperabilnost i/ili specifikacija Zajednice, dotična država članica preduzeće odgovarajuće mjere protiv izdavača EC deklaracije o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu ili EC deklaracije o verifikaciji sistema i o tome obavijestiti Komisiju i ostale države članice.
6. Ako Komisija utvrdi da je do neusaglašenosti sa osnovnim zahtjevima došlo zbog nedostataka u specifikacijama Zajednice, primjenjivaće se procedura navedena u članu 4 stavovi 6 ili 7.

Nominovana tijela

Član 8

1. Države članice obavještavaju Komisiju i ostale države članice o tijelima koja su nominovale za izvršenje zadataka u vezi provjere usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu, definisanih u članu 5, i/ili verifikacije navedene u članu 6, navodeći oblast nadležnosti svakog tijela i njegov identifikacioni broj koji mu je dodijelila Komisija. Komisija, u Službenom glasniku Evropske unije, objavljuje popis navedenih tijela, sa pripadajućim identifikacionim brojevima i oblastima nadležnosti i redovno ga ažurira.
2. Države članice primjenjuju kriterijume, propisane Aneksom V, za procjenjivanje tijela koja nominuju. Smatraće se da tijela koja ispunjavaju kriterijume procjenjivanja, propisani relevantnim evropskim standardima, ispunjavaju izrečene kriterijume.

3. Države članice ukidaju obavještenje o nominovanom tijelu koje više ne zadovoljava kriterijume propisane Aneksom V. O tome odmah obavještavaju Komisiju i ostale države članice.

4. Ne dovodeći u pitanje zahtjeve navedene u stavovima 1, 2 i 3 ovog člana, države članice mogu da donesu odluku o određivanju organizacija priznatih u skladu sa članom 3 Uredbe o pružanju usluga kao nominovana tijela.

POGLAVLJE IV ZAVRŠNE ODREDBE

Revizija aneksa

Član 9

Mjere namijenjene izmjeni i dopuni djelova aneksa koji nisu ključni, kako bi se uzele u obzir tehničke ili operativne novine, usvajaju se u skladu sa regulatornom procedurom detaljno navedenom u članu 5 stav 4 Okvirne uredbe.

Tranzicioni aranžmani

Član 10

1. Počev od 20. oktobra 2005. godine primjenjivaće se osnovni zahtjevi prilikom puštanja u rad sistema i sastavnih djelova EATMN-a, izuzev ako nije drugačije utvrđeno odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.

2. Usaglašenost sa osnovnim zahtjevima obavezna je za sve sisteme i sastavne djelove EATMN koji će biti u operativnom radu do 20. aprila 2011. godine, izuzev ako drugačije nije utvrđeno odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.

2a. Za potrebe stava 2 ovog člana, države članice mogu da proglasi sisteme i sastavne djelove EATMN usaglašenim sa osnovnim zahtjevima i izuzetim od odredbi članova 5 i 6.

3. Ako su EATMN sistemi naručeni ili su obavezujući ugovori potpisani u tu svrhu

– prije datuma stupanja na snagu ove uredbe ili, gdje je odgovarajuće,

– prije datuma stupanja na snagu jednog ili više odgovarajućih pravila implementacije za interoperabilnost,

zbog čega nije moguće garantovati poštovanje osnovnih zahtjeva i/ili odgovarajućih pravila implementacije za interoperabilnost u vremenskom roku navedenom u stavu 1 ovog člana, predmetna država članica obavijestiti Komisiju detaljnim informacijama o osnovnim zahtjevima i/ili pravilima implementacije za interoperabilnost u slučaju kada se utvrdi sumnja u usaglašenost.

Komisija započinje konsultacije sa određenim stranama, nakon čega donosi odluku u skladu sa procedurom navedenom u članu 5 stav 3 Okvirne uredbe.

Ukidanje

Član 11

Direktiva 93/65/EEZ i Direktiva 97/15/EZ i Uredbe (EZ) br. 2082/2000 i br. 980/2002 ukidaju se 20. oktobra 2005. godine.

Stupanje na snagu

Član 12

Ova uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Evropske unije.

Ova uredba je u cjelosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

U Strazburu, 10. marta 2004. godine

Za Evropski parlament
Predsjednik
P. COX

Za Savjet
Predsjednik
D. ROCHE

ANEKS I

LISTA SISTEMA ZA PRUŽANJE USLUGA U VAZDUŠNOJ PLOVIDBI

Za potrebe ove uredbe, EATMN je podijeljen na osam sistema.

1. Sistemi i postupci za upravljanje vazдушnim prostorom.

2. Sistemi i postupci za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja.

3. Sistemi i postupci za pružanje usluga u vazдушnom saobraćaju, posebno sistemi za obradu podataka o letu, sistemi za obradu nadzornih podataka i sistemi interfejsa između čoveka i uređaja.

4. Komunikacioni sistemi i postupci za komunikacije zemlja-zemlja, vazduh-zemlja i vazduh-vazduh.

5. Navigacioni sistemi i postupci.

6. Nadzorni sistemi i postupci.

7. Sistemi i postupci za usluge vazduhoplovnog informisanja.

8. Sistemi i postupci za korišćenje meteoroloških informacija.

ANEKS II

OSNOVNI ZAHTJEVI

Dio A: Opšti zahtjevi

Ovi zahtjevi se odnose na cijelu mrežu i koji se uopšteno primjenjuju na svaki od sistema navedenih u Aneksu I.

1. Nesmetani rad

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke projektovanje, izgradnja, održavanje i rad sistema za upravljanje vazдушnim saobraćajem i njihovih sastavnih djelova mora se sprovesti na način koji omogućava nesmetani rad EATMN-a, stalno i tokom svih faza leta. Nesmetani rad može se posebno izraziti u smislu razmjene informacija, uključujući sve relevantne informacije o operativnom statusu, zajedničkog tumačenja informacija,

uporednog sprovođenja obrade podataka i pridruženih procedura omogućavajući zajedničku operativnu efikasnost dogovorenu za cio ili djelimičan EATMN.

2. Podrška novim operativnim konceptima

EATMN, njegovi sistemi i njihovi sastavni djelovi podržavaju, na koordinisan način, nove dogovorene i provjerene koncepte operacija kojima se poboljšava kvalitet, održivost i efektivnost usluga u vazdušnoj plovidbi, a posebno po pitanjima sigurnosti i kapaciteta.

Potencijal novih koncepata, kao što su zajedničko donošenje odluka, povećana automatizacija i alternativne metode raspodjele odgovornosti za razdvajanje vazduhoplova, istražiće se uzimajući u obzir tehnološka dostignuća i njihovu sigurnu implementaciju nakon provjere.

3. Sigurnost

Sistemi i rad EATMN moraju da postignu dogovoreni visok nivo sigurnosti. Za postizanje ovoga uspostaviće se dogovorene metode upravljanja sigurnošću i metode izvještavanja.

U odnosu na odgovarajuće sisteme na zemlji ili pripadajuće djelove, navedeni visok nivo sigurnosti unaprijediće se sigurnosnim mrežama koje podliježu dogovorenim zajedničkim radnim svojstvima.

Harmonizovani skup sigurnosnih zahtjeva za projektovanje, uvođenje, održavanje i rad sistema i njihovih sastavnih djelova, za normalan rad i rad sa smanjenim mogućnostima sistema, definišaće se u svrhu postizanja dogovorenih nivoa sigurnosti za sve faze leta i za cjelokupan EATMN.

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke projektovanje, izgradnja, održavanje i rad sistema i njihovih sastavnih djelova mora se sprovesti tako da su zadaci dodijeljeni osoblju zaduženom za kontrolu letenja kompatibilni sa ljudskim mogućnostima, kako tokom normalnog rada, tako i tokom rada sa narušenim mogućnostima sistema, i da budu u skladu sa zahtijevanim nivoima sigurnosti.

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke projektovanje, izgradnja, održavanje i rad sistema i njihovih sastavnih djelova mora se sprovesti na način koji će onemogućiti štetni uticaj na njihovo normalno radno okruženje.

4. Civilno-vojna koordinacija

EATMN, njegovi sistemi i sastavni djelovi podržavaće postepenu implementaciju civilno-vojne koordinacije do nivoa potrebnog za efektivno upravljanje vazdušnim prostorom i protokom vazdušnog saobraćaja i za sigurnu i efikasnu upotrebu vazdušnog prostora od strane svih korisnika, kroz primjenu koncepta fleksibilne upotrebe vazdušnog prostora.

U svrhu postizanja ovih ciljeva, EATMN, njegovi sistemi i sastavni djelovi podržavaće blagovremenu razmjenu tačnih i dosljednih informacija između civilne i vojne strane tokom svih faza leta.

Potrebno je uzeti u obzir nacionalne bezbjednosne zahtjeve.

5. Ograničenja životne sredine

Sistemi i rad EATMN moraju da uzmu u obzir potrebu smanjenja uticaja na životnu sredinu, u skladu sa propisima Zajednice.

6. Načela upravljanja logičke arhitekture sistema

Sistemi se moraju projektovati i postepeno integrisati u cilju postizanja cjelovite i sve harmonizovanije, razvijene i provjerene logičke arhitekture unutar EATMN.

7. Načela upravljanja izgradnje sistema

Projektovanje, izgradnja i održavanje sistema mora se zasnivati na jakim tehničkim načelima, posebno u smislu modularnosti, čime se omogućava zamjenjivost sastavnih djelova, visok nivo raspoloživosti, redundanse i tolerancije na kvarove vitalnih sastavnih djelova.

Dio B: Posebni zahtjevi

Ovi zahtjevi su posebni za svaki od sistema i dopunjuju ili dodatno definišu opšte zahtjeve.

1. Sistemi i postupci za upravljanje vazdušnim prostorom

1.1. Nesmetani rad

Informacije u vezi pre-taktičkih i taktičkih aspekata raspoloživosti vazdušnog prostora omogućiće se svim zainteresovanim stranama korektno i blagovremeno, u cilju efikasne dodjele i upotrebe vazdušnog prostora od strane svih korisnika. Ovo treba da uzme u obzir nacionalne bezbjednosne zahtjeve.

2. Sistemi i postupci za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja

2.1. Nesmetani rad

Sistemi i postupci za upravljanje protokom vazdušnog saobraćaja moraju da podržavaju razmjenu tačnih, dosljednih i odgovarajućih strateških, pre-taktičkih i taktičkih, gdje je to odgovarajuće, informacija o letu tokom svih faza leta i ponude vođenje dijaloza, u cilju postizanja optimalne upotrebe vazdušnog prostora.

3. Sistemi i postupci za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju

3.1. Sistemi za obradu podataka o letu

3.1.1. Nesmetani rad

Sistemi za obradu podataka o letu moraju da budu interoperabilni u smislu blagovremene razmjene tačnih i dosljednih informacija i njihovog zajedničkog operativnog tumačenja, da bi omogućili dosljedan i stalni proces planiranja i resursno efikasnije taktičke koordinacije unutar EATMN-a, tokom svih faza leta.

U cilju omogućavanja sigurne, nesmetane i ekspeditivne obrade podataka unutar EATMN-a, efikasnost obrade podataka o letu mora da bude ekvivalentna i primjerena datom okruženju (manevarska površina, završna kontrolisana oblast (TMA), na ruti), sa poznatim karakteristikama saobraćaja i korišćena prema dogovorenom i provjerenom operativnom konceptu, posebno u smislu tačnosti i tolerancije na grešku obrađenih podataka.

3.1.2. Podrška novim konceptima rada

Sistemi za obradu podataka o letu postupno se prilagođavaju implementaciji naprednih, dogovorenih i provjerenih koncepata rada za sve faze leta, a posebno kako je to predviđeno u ATM Master planu.

Karakteristike uređaja sa povećanom automatizacijom moraju da budu takve da omoguće pogodnu i efikasnu pre-taktičku i taktičku obradu informacija o letu u delovima EATMN-a.

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke za projektovanje, izgradnju, održavanje i rad sistema na vazduhoplovu i na zemlji s njihovim sastavnim djelovima koji podržavaju nove, dogovorene i provjerene operativne koncepte mora da budu takvi da omogućavaju interoperabilnost u smislu blagovremene razmjene tačnih i dosljednih informacija i zajedničkog tumačenja trenutne i buduće operativne situacije.

3.2. Sistemi za obradu nadzornih podataka

3.2.1. Nesmetani rad

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke za projektovanje, izgradnju, održavanje i rad sistema za obradu nadzornih podataka mora da budu takvi da pružaju zahtjevanu efikasnost i kvalitet usluge u okviru datog okruženja (manevarska površina, TMA, na ruti) s poznatim karakteristikama saobraćaja, posebno u smislu tačnosti i pouzdanosti proračunatih rezultata, ispravnosti, cjelovitosti, raspoloživosti, kontinuiteta i blagovremenosti prikaza informacije na poziciji kontrolora letenja.

Sistemi za obradu nadzornih podataka moraju da obezbijede blagovremenu međusobnu razmjenu relevantnih, tačnih, dosljednih i primjerenih informacija, u cilju omogućavanja optimalnih operacija kroz različite djelove EATMN-a.

3.2.2. Podrška novim operativnim konceptima

Sistemi za obradu nadzornih podataka se postupno prilagođavaju raspoloživosti novih izvora nadzornih informacija na takav način da poboljšaju sveukupni kvalitet usluge, a posebno kako je to predviđeno u ATM Master planu.

3.3. Sistemi interfejsa između čovjeka i uređaja

3.3.1. Nesmetani rad

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke za projektovanje, izgradnju, održavanje i rad sistema interfejsa između čovjeka i uređaja zemaljskih sistema za upravljanje vazдушnim saobraćajem mora da budu takavi da nude cjelokupnom osoblju zaduženom za kontrolu letenja postepenu harmonizaciju radnom okruženju, uključujući funkcije i ergonomiju i ispunjavajući traženu efikasnost u datom okruženju (manevarska površina, TMA, na ruti), prema poznatim karakteristikama saobraćaja.

3.3.2. Podrška novim operativnim konceptima

Sistemi interfejsa između čovjeka i uređaja moraju da omoguće postepeno uvođenje novih, dogovorenih i provjerenih operativnih koncepata rada i povećane automatizacije na takav način da zadaci dodijeljeni osoblju zaduženom za kontrolu letenja budu kompatibilni sa ljudskim mogućnostima, kako tokom normalnog rada, tako i tokom rada sa narušenim mogućnostima sistema.

4. Komunikacioni sistemi i postupci za komunikaciju zemlja-zemlja, vazduh-zemlja i vazduh-vazduh

4.1. Nesmetani rad

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke za projektovanje, izgradnju, održavanje i rad komunikacionih sistema mora da se obavlja tako da se postigne tražena efikasnost unutar datog dijela vazdušnog prostora ili za specifičnu namjenu, posebno u smislu vremena za obradu podataka, cjelovitosti, raspoloživosti i kontinuiteta funkcije.

Komunikaciona mreža u okviru EATMN-a mora da bude takva da ispuni zahtjeve kvaliteta usluga, pokrivenosti i redundanse.

4.2. Podrška novim operativnim konceptima

Komunikacioni sistemi podržavaju implementaciju naprednih, dogovorenih i provjerenih koncepata operacija za sve faze leta, a posebno kako je to predviđeno u ATM Master planu.

5. Navigacioni sistemi i postupci

5.1. Nesmetani rad

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke za projektovanje, izgradnju, održavanje i rad navigacionih sistema mora da budu takvi da dostižu zahtjevan performanse horizontalne i vertikalne navigacije, posebno u smislu tačnosti i funkcionalne sposobnosti u određenom okruženju (manevarska površina, TMA, na ruti), sa poznatim karakteristikama saobraćaja i korišćenih prema dogovorenim i provjerenom operativnom konceptu.

6. Nadzorni sistemi i postupci

6.1. Nesmetani rad

Koristeći odgovarajuće i provjerene postupke za projektovanje, izgradnju, održavanje i rad nadzornih sistema mora da budu takve da pružaju zahtjevan performanse primjenjive u datom okruženju (manevarska površina, TMA, na ruti), sa poznatim karakteristikama saobraćaja i korišćenih prema dogovorenim i provjerenom operativnom konceptu, posebno po pitanjima tačnosti, pokrivenosti, dometa i kvaliteta usluge.

Mreža nadzornih sistema u okviru EATMN-a mora da bude takva da ispuni zahtjeve tačnosti, blagovremenosti, pokrivanja i redundanse. Mreža nadzornih sistema mora da omogući razmjenu nadzornih podataka u cilju unapređenja operacija unutar EATMN-a.

7. Sistemi i postupci za usluge vazduhoplovnog informisanja

7.1. Nesmetani rad

Tačne, blagovremene i dosljedne vazduhoplovne informacije moraju se postepeno prosljeđivati u elektronskoj formi, na osnovu zajednički dogovorenog i standardizovanog skupa podataka.

Tačne i dosljedne vazduhoplovne informacije, posebno one koje se odnose na sastavne djelove ili sisteme na vazduhoplovu i na zemlji moraju da budu blagovremeno dostupne.

7.2. Podrška novim operativnim konceptima

Sve tačnije, potpune i ažurirane vazduhoplovne informacije moraju da budu dostupne i da se koriste blagovremeno u cilju podrške kontinuiranog poboljšanja efikasnosti upotrebe vazdušnog prostora i aerodroma.

8. Sistemi i postupci za korišćenje meteoroloških informacija

8.1. Nesmetani rad

Sistemi i postupci za korišćenje meteoroloških informacija moraju da poboljšaju dosljednost i blagovremenost dostavljanja i kvalitet prikazivanja informacija korišćenjem usaglašenog skupa podataka.

8.2. Podrška novim operativnim konceptima

Sistemi i postupci za upotrebu meteoroloških informacija moraju da unapređuju brzinu njihove dostupnosti i upotrebe, u cilju podrške stalnom poboljšanju efikasnosti upotrebe vazdušnog prostora i aerodroma.

ANEKS III

SASTAVNI DJELOVI

EC deklaracija o

– usaglašenosti

– pogodnosti za upotrebu

1. Sastavni djelovi

Sastavni djelovi se utvrđuju pravilima implementacije za interoperabilnost u skladu sa odredbama navedenim u članu 3 ove uredbe.

2. Predmet

EC deklaracija obuhvata:

– bilo procjenu suštinske usaglašenosti nekog sastavnog djela, razmatranu posebno, u skladu sa relevantnim specifikacijama Zajednice, ili

– procjenu/sud o pogodnosti za upotrebu nekog sastavnog djela, razmatran u okviru svog okruženja upravljanja vazдушnim saobraćajem.

Procedure za procjenu koje sprovode nominovana tijela tokom faza projektovanja i proizvodnje zasnivaju se na modulima definisanim u Odluci 93/465/EEZ, u skladu sa uslovima datim u odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.

3. Sadržaj EC deklaracije

EC deklaracija o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu i prateća dokumentacija moraju da sadrže datum i potpis.

Deklaracija mora da bude napisana na istom jeziku kao i uputstva i mora da sadrži sljedeće:

- pozivanja na uredbu,
- ime i adresu proizvođača ili njegovog ovlaštenog predstavnika osnovanog u Zajednici (navesti poslovno ime i punu adresu, a ako se radi o ovlaštenom predstavniku, navesti i poslovno ime proizvođača),
- opis sastavnog dijela,
- opis primjenjene procedure prilikom utvrđivanja usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu (član 5 ove uredbe),
- sve relevantne odredbe kojih se sastavni dio pridržava, a posebno uslove za njegovu upotrebu,
- ako je odgovarajuće, ime i adresu jednog ili više nominovanih tijela koje sprovodi proceduru utvrđivanja usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu i datum izdavanja certifikata zajedno sa, gdje je to odgovarajuće, rokom i uslovima ispravnosti certifikata,
- gdje je odgovarajuće, specifikacije Zajednice na koje se poziva,
- ime i prezime potpisnika, ovlaštenog za preuzimanje obaveza u ime proizvođača ili njegovog ovlaštenog predstavnika osnovanog u Zajednici.

ANEKS IV

SISTEMI

EC deklaracija o verifikaciji sistema Procedura verifikacije sistema

1. Sadržaj EC deklaracije o verifikaciji sistema

EC deklaracija o verifikaciji i prateća dokumentacija moraju da sadrže datum i potpis. Deklaracija mora da bude napisana na istom jeziku kao i tehnički dosije i mora da sadrži sljedeće:

- pozivanja na uredbu,
- ime i adresu pružaoca usluga u vazdušnoj plovitvi (poslovno ime i puna adresa),
- kratak opis sistema,
- opis primjenjene procedure prilikom utvrđivanja usaglašenosti sistema (član 6 ove uredbe),
- ukoliko je primjenljivo, ime i adresu nominovanog tijela koje je sprovelo postupak utvrđivanja usaglašenosti,
- pozivanje na dokumenta sadržana u tehničkom dosijeu,
- gdje je odgovarajuće, specifikacije Zajednice na koje se poziva,
- sve relevantne privremene i konačne odredbe sa kojima sistemi moraju biti usklađeni, a posebno, i gdje je primjenljivo, sva operativna ograničenja ili uslove,
- rok važenja EC deklaracije, ukoliko je privremena,
- ime i prezime potpisnika.

2. Procedura verifikacije sistema

Verifikacija sistema je postupak kojim pružalac usluga u vazdušnoj plovitvi provjerava i potvrđuje da je neki sistem usaglašen sa ovom uredbom i da se može pustiti u rad na osnovu ove uredbe.

Kod sistema se provjerava svaka od sljedećih stavki:

- cjelokupan dizajn,
- razvoj i integracija sistema, posebno uključujući montažu i cjelokupna podešavanja sastavnih djelova,
- operativna integracija sistema,
- ukoliko je primjenljivo, specifične odredbe održavanja sistema.

Ukoliko se zahtijeva angažovanje nominovanog tijela na osnovu odgovarajućih pravila implementacije za interoperabilnost, navedeno nominovano tijelo, nakon sprovođenja zadatka koji se nalazi u tom pravilu i u skladu sa njim, sastavlja certifikat o usaglašenosti u vezi sprovedenih zadataka. Ovaj certifikat namijenjen je pružaocu usluga u vazdušnoj plovitvi. Dotični pružalac usluga potom sastavlja EC deklaraciju o verifikaciji namijenjenu nacionalnom nadzornom organu.

3. Tehnički dosije

Tehnički dosije koji se prilaže uz EC deklaraciju o verifikaciji mora da sadrži sva potrebna dokumenta o karakteristikama sistema, uključujući uslove i ograničenja za upotrebu, kao i dokumenta kojima se, gdje je odgovarajuće, potvrđuje usaglašenost sastavnih djelova.

Najmanje sljedeća dokumenta moraju da budu obuhvaćena:

- naziv relevantnih djelova tehničkih specifikacija koje su korišćene za nabavku, čime se obezbjeđuje usaglašenost sa primjenljivim pravilima implementacije za interoperabilnost i, gdje je primjenljivo, specifikacije Zajednice,
- spisak sastavnih djelova navedenih u članu 3 ove uredbe,
- kopije EC deklaracije o usaglašenosti ili pogodnosti za upotrebu koju gore navedeni djelovi moraju da imaju u skladu sa članom 5 ove uredbe, zajedno sa, gdje je primjenljivo, kopijom zapisnika o testovima i ispitivanjima koja su sprovela nominovana tijela,
- ukoliko je neko nominovano tijelo učestvovalo u verifikaciji jednog ili više sistema, potpisani certifikat navodi da je sistem usaglašen sa ovom uredbom i navodi bilo kakve primjedbe zabilježene tokom sprovođenja aktivnosti i bez opozivanja,
- ukoliko nominovano tijelo nije učestvovalo u verifikaciji, zapisnik o testiranjima instalacijskih konfiguracija u cilju omogućavanja usaglašenosti sa osnovnim zahtjevima i bilo kakvim posebnim zahtjevima utvrđenim u odgovarajućim pravilima implementacije za interoperabilnost.

4. Podnošenje dokumenata

Tehnički dosije se mora priložiti EC deklaraciji o verifikaciji koju pružalac usluga u vazdušnoj plovitvi podnosi nacionalnom nadzornom organu. Pružalac usluga mora da čuva kopiju tehničkog dosijea tokom radnog vijeka sistema. Ova kopija mora da se pošalje bilo kojoj drugoj državi članici na zahtjev.

ANEKS V

NOMINOVANA TIJELA

1. Nominovano tijelo, njegov direktor i osoblje odgovorno za sprovođenje provjera ne mogu da budu uključeni, bilo neposredno ili kao ovlašćeni predstavnici, u projektovanje, izradu, prodaju ili održavanje sastavnih djelova ili sistema, niti u njihovoj upotrebi. Ovo ne isključuje mogućnost razmjene tehničkih podataka između proizvođača ili projekatana i navedenog tijela.
2. Nominovano tijelo i osoblje odgovorno za provjere moraju da vrše provjere s najvećom mogućom profesionalnošću i tehničkom sposobnošću i moraju da budu oslobođeni bilo kakvog pritiska ili stimulacija, posebno finansijske prirode, koji bi mogli da utiču na njihovo rasuđivanje ili rezultate provjere, posebno od strane lica ili grupa lica na koje bi rezultati provjera mogli da budu od uticaja.
3. Nominovano tijelo mora da zaposli osoblje i da ima na raspolaganju sredstva zahtjevana za primjereno sprovođenje tehničkih i administrativnih zadataka u vezi provjera; takode mora da ima pristup opremi potrebnoj za jedinstvene provjere.
4. Osoblje odgovorno za provjere mora da:
  - ima detaljnu tehničku i stručnu obuku,
  - bude zadovoljavajuće upoznato sa zahtjevima za sprovođenje provjere koju sprovode i imaju odgovarajuće iskustvo na takvim poslovima,
  - kvalifikacije koje su zahtijevane za izradu deklaracija, zapisnika i izvještaja o sprovedenim provjerama.
5. Nepristrasnost osoblja za provjere mora da bude zagarantovana. Novčana naknada ne smije da zavisi od broja sprovedenih provjera ili od njihovih rezultata.
6. Nominovano tijelo mora da ima osiguranje od odgovornosti za štetu, izuzev ako tu odgovornost ne preuzme predmetna država članica u skladu s nacionalnim zakonom ili ako je sama država članica neposredno odgovorna za provjere.
7. Osoblje nominovanog tijela mora da čuva profesionalnu tajnu u vezi svih podataka dobijenih tokom sprovođenja radnih zadataka obuhvaćenih ovom uredbom.